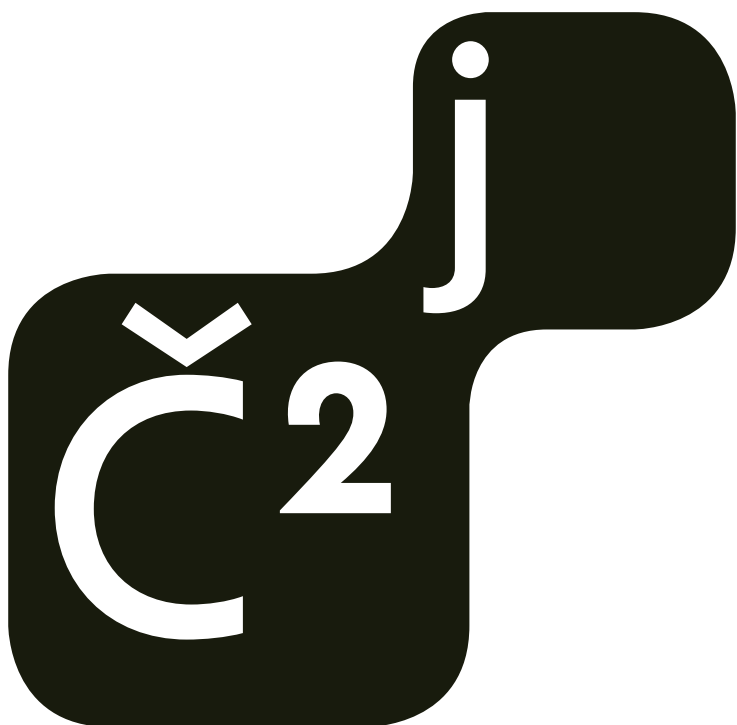
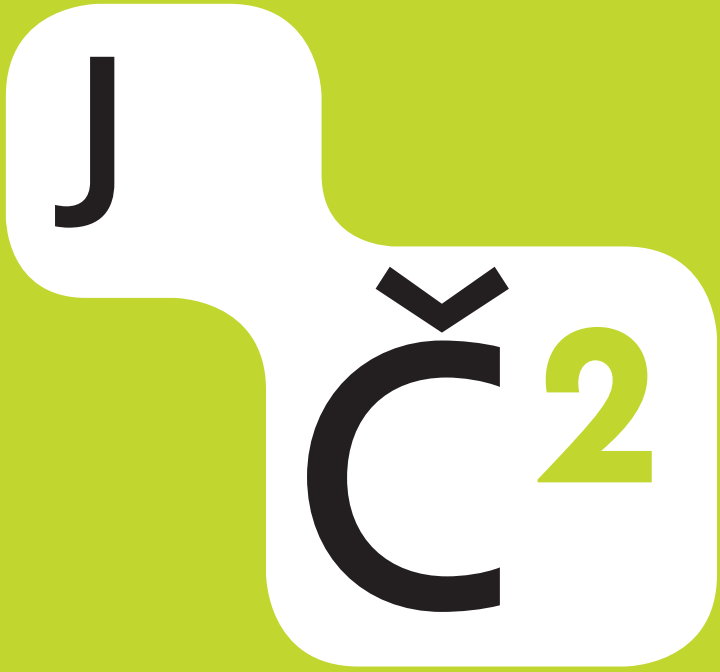

Jiří Černý
NAPŘESKÁČKU

Nejen hudební vzpomínky
z Klubu osamělých srdcí
seržanta Pepře
2010–2014

galén

Jiří Černý
NAPŘESKÁČKU 2

Nejen
hudební vzpomínky
z Klubu osamělých srdcí
seržanta Pepře
2010–2014

galén

2010 →

Radost

z překvapivých dárků bývá největší. Když nepočítám své mládí, tak jako dospělý jsem měl asi největší radost z kola, které jsem dostal těsně před svými padesátinami. Byl to zelený Favorit a moje žena ho objednala kdesi mimo Prahu, prý na mou míru. Prvně v životě jsem dostal kolo s osmi převody a rybičkovitým koženým sedlem. Do Helyettu, Periče nebo jiných vysněných značek mého mládí měl tenhle Favorit bez galusek a na normálních gumách sice daleko, ale mně připadal lehký jako pírko. Rozpomněl jsem se na všechny rady od Jana Veselého, prvního českého vítěze Závodu míru. Pedály jsem si nechal prodloužit pomocí dřevěných špalíků, aby se na ně vešly klipsny pro moje boty číslo patnáct. Tak velké cyklistické tretry jsem sice nikde nesehnal, místo nich jsem ale použil vyřazené polobotky z tanečnických. Veselý přece učil, že cyklistova noha má být v pevné botě s koženou podrážkou, rozhodně ne v žádné tenisce. V této plně amatérské parádě jsem si zkusil zajet do Kolína a zpátky. Šlo to dobře, a tak jsme si s kamarádem Tomášem Hromkem naplánovali cestu Praha–Hodonín v jednom dni. Vybrali jsme si den, kdy je dlouho světlo, dvacátého osmého června. A trasu jsem pečlivě zvolil pokud možno rovinatou, tedy ne na Jihlavu, kde bych se v tamních kopcích uvařil, ale přes Chlumeč, Pardubice, Svitavy, Blansko, Brno a Břeclav. Víc než o naši sportovní formu jsem se bál, aby to vydržel můj zelený Favorit. Jel celých těch 320 kilometrů úžasně lehce. Jen bzučel. Zatímco já za Brnem už hekal. Pak si to kolo užila ještě naše Kačenka. Myslím, že ani kdybych dnes dostal horské kolo za desítky tisíc, takovou radost bych už z něj neměl.

Můj moudrý

mladší přítel Petr Bedrna často opakuje: „Všechno zálohujte, pane Černý.“ On sám si jako počítačový programátor okamžitě kopíruje všechny údaje, aby je neztratil, kdyby jeho počítač takzvaně kleknul. Já samozřejmě nezálohuju skoro nic: jednak proto, že si na to neudělám čas, jednak proto, že mi žádný počítač za patnáct let nekleknul. Jestli se teď dívíte, co vám to tu vykládám o zálohování, když vy stejně žádný počítač nemáte, tak to jste na omylu. Třeba máte pracovní diář. Nebo aspoň bloček s telefonními čísly. Jak by řekl Petr Bedrna: Zálohujte! Už pět dní nemůžu najít ani oba diáře, ani malé casio, svůj elektronický seznam s 1200 telefonními čísly. Jakž takž ještě vím, kam mám jet příští týden, ale dál už je všechno v mlhách. Měl bych to zavolat pořadatelům, napadlo mě. A vzápětí jsem si uvědomil, že na ně nemám čísla. Zůstala v tom casiu. Samozřejmě nezálohovaném. Pátý den obvolávám místa, kde jsem mohl ty tři nevelké předměty nechat, pátý den doufám, že sám zavolá nějaký nálezce. Vždyť jsem tam přece všude napsal svůj telefon i adresu! Asi bych měl vážně zálohovat. Ale co když se diáře i casio ještě najdou a počítač mi nikdy neklekne?

Společnost

bratří Čapků mě loni požádala, abych na Boží hod řekl pár slov u hrobu Karla Čapka. Přiznám se, že jakkoliv jsem už v životě mluvil leckde, nad tímhle úkolem jsem pocítil odpovědnost jako nikdy předtím. Karel Čapek mě provází celý život. Nejlehčeji se mi v něm četlo, když jsem byl malý. A největší ostych před ním mám dnes, kdy znám skoro celé jeho novinářské dílo. Víím, že noviny bral stejně vážně jako romány nebo dramata. Jak to s podlomeným zdravím všechno stíhal, bůhsud. Pamatuju si, že jsem byl kdysi vystrašený, když jsem potřeboval cosi o Karlu Čapkovi vědět, a telefonoval jsem kvůli tomu čapkovskému editorovi Miroslavu Halíkovi. Tenkrát naštěstí vzal sluchátko jakýsi chlapec. Došlo mi, že i takový slavný badatel má zřejmě syna, a tím ta nervozita ze mě trochu spadla. Jak už je svět malý, z chlapce vyrostl doktor Tomáš Halík a tomu jsem pohlédl prvně do tváře v protialkoholním středisku pod Albertovem, kde zrovna sloužil, když mi jako řidiči naměřili v krvi 0,31 promile alkoholu. Nad hrobem Karla Čapka jsem kromě veliké úcty cítil i malinkatou radost, že i já smím pracovat v jednom z oborů, které on pozdvihl tak vysoko.

Je důležité mít člověka, který umí poradit, když vás zlobí tělo a k doktorovi nemůžete nebo se vám ještě nechce. Pro tyhle situace já mám naštěstí pana Milana Rumla z Hostovic. Škrábe mě v krku, píchá mě v zádech, brní mě v noze – telefonuju panu Rumlovi. „Brní vás to po vnější straně od pasu až dolů? Nojo, tomu se říká lampasová bolest.“ Většinou ani nedopovím první větu a pan Ruml už ví, co dělat, nedělat, jíst, nebo nejíst, pít, nebo nepít. Někdy taky řekne, že neví a za kterým doktorem mám zajít. Nebo abych si z toho nic nedělal a vydržel, že to není nebezpečné a že to za dva dny přejde. O všem mluví mírně a klidně, dokonce cudně. Před jednou delikátní operací mě povzbudil, i když jsem se ho na to neptal: „A nemějte strach, i potom se vám děvčata budou líbit.“ Mám mnoho důvodů věřit, že v nemocnicích mě výborně vyšetří a sem tam něco včas vyoperují, ale když mě potom pošlou šupito presto domů, spoléhám jenom na telefon dobrodějného pana Rumla.

V městečku

Rožmberk zřejmě Vokové zanechali silnou tradici nespoutaných radovánek. Jednou, bude to asi čtyřicet roků, jsem tam zašel do hostince se najíst. Brzy mě však víc zaujala muzika v protějším rohu. Několik bujných stařenek tam za doprovodu akordeonu vyluzovalo velice sprostonárodní popěvky. A že jsem byl z vojny zvyklý na ledacos. Kvíkalý od podlahy, čím sprostší slova, tím víc jim blýskalo v očích. Takovou radost ze sborového zpěvu jsem nezaslechl ani ve věkových kategoriích, které k uličníkování mají větší předpoklady. Ale šedivé jsou teorie erotického libida, zelený je strom jihočeského života. Vůbec nelituju, že jsem s sebou neměl žádné nahrávací přístroje. Stejně bych si nedovolil rušit to nymfí pozdní odpoledne nad Vltavou. Ale kdo dnes na jejich místa? Snad ne nějaký jukebox?

Jako basketbalista

jsem hrával pod několika trenéry a musím přiznat, že žádný se ve mně nezmýlil: všichni rychle prokoukli, že na tu svou výšku bych měl líp doskakovat pod košem, rychleji běhat a hlavně víc bojovat o míč. A přece byl jeden z těch trenérů jiný: Láďa Dezort. Trénoval mě už na stavební průmyslovce a potom v několika oddílech, znal mě nejlíp a jistě nečekal, že budu někdy oporou mužstva. Přesto se mnou pokaždé mluvil jak s ligovým pivotmanem, stroze a věcně. Všiml si a komentoval, že jsem v rozskoku přeskočil – byť jedinkrát – spartána Ulricha. Když mi to jen trochu šlo, nechával mě na hřišti déle bez střídání. Snad věděl, že takových šťastných dnů je málo a příště budu muset, málo platné, spravedlivě zahřívát lavici náhradníků. Jednou jsem jakýmsi zázrakem ve druhé půli pětkrát za sebou vystřelil ze střední vzdálenosti a všechno mi to spadlo do koše. Dodnes si pamatuju, že to bylo v gymnáziu na Pankráci! Láďa Dezort u toho zápasu zrovna nebyl, ale když mu o tom řekli, moc mě chválil. Dnes se vidáme náhodou, obvykle v tramvaji. Pokaždé je mi při tom hezky, jako kdybych zrovna vybojoval míč.

Všem studujícím angličtiny

bych přál tak přímočarou, neoblomnou a roztomilou kantorku, jako bývala Riza Nováková na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. „Vy ste uplny idiot,“ říkala Riza mému nenadanému spolužákovi, protože sílu některých slov odhadovala poněkud nepřesně. Hnala nás tak, že jsem se už po prvním semestru domluvil; například s americkými lukostřelci. Však jsem se taky považoval za nejlepšího angličtináře z celého novinářského ročníku. Jenomže při zkoušení jsem se nějak zasekl, znervózněl a krásná Riza mě vyhodila, ať prý si to přes léto zopakuju. Denně jsem si pak o prázdninách četl se slovníkem pohádky Oscara Wilda a do angličtiny jsem se zamiloval až po uši. Koupil jsem si kvůli ní i anglicko-ruský frazeologický slovník. Po padesáti letech se mi už trochu rozpadá. Jen Rizu Novákovou mám ve vzpomínkách pořád stejnou, nejužitečnější a nejpůvabnější kantorku svých novinářských studií.

Prvního českého moderátora televizních soutěží Jana Pixu jsem osobně poznal za zvláště hloupých okolností. Měl mě zkoušet, jestli jsem schopen uvádět hudební pořady. Těm zkouškám se říkalo kvalifikační a byly typickým vynálezem komunistické byrokracie. I sami členové kvalifikačních komisí většinou věděli, že je to nesmysl a formalita. Ale málokdo z nich zvládal onu trapnost tak rozumně a elegantně jako Jan Pixa. Zasedli jsme proti sobě v divadle Ateliér. Pan doktor Pixa začal asi takhle: „Vy jste tady, pane Černý, vlastně doma, že, vy tady uvádíte své *Antidiskotéky*.“ V tom duchu pak se mnou mluvil až do konce; skoro jako se svým kolegou. Po sametové revoluci jsme spolu jednou vystupovali ve vzpomínkovém pořadu, který pro ostravskou televizi připravoval Ondřej Suchý. Vezl jsem Jana Pixu autem tam i zpátky. Za celou tu dobu neřekl skoro nic o sobě, zato spoustu chvály na své konkurenty, především na Jiřího Štuchala. A že by Jan Pixa někdy někoho zesměšňoval, tak to jsem opravdu nezažil.

Můj nezapomenutelný šofér Pepa Bajer je dobrák od kostí. Navíc i podkrkonošský písmák. Generace jeho rodičů v Dolní Kalné se ještě domluvila i německy a Pepa leccos pochytil. Nevím, jestli to taky využil při svém povolání zahradníka u nizozemského velvyslance, ale při našich společných cestách za muzikou ano. Jednou nás v noční Praze zastavili a oslovili jacísi nesmírně zdvořilí Němci. Pepa se hned celý třásl radostí, že jim může poradit: „Nach Dresden? Fahren Sie mit uns und dann immer gradeaus.“ (Aneb: Jeďte s námi a potom stále rovně.) Spokojen se svým lingvistickým i topografickým výkonem pokračoval pak plynule v rozhovoru, který jsme předtím spolu vedli. Mezitím jsme prokličkovali Prahou až na Letnou a zastavili u nás před domem v tiché, jednosměrné Čechově ulici. Loučím se s Pepou, otevírám dveře a málem vrazím do cizího auta. Vedle nás stojí ti zdvořilí Němci! Už ani nevím, jak jim Pepa vysvětlil, že v Drážďanech ještě nejsou a přes Stromovku se tam nedostanou.

Dávno předtím, než jsem poznal výtečné romské muzikanty, a některým dokonce produkoval desku, mě v příbramských kasárnách zaujal vojín Daniš. Nevím, jak mluvil romsky, ale slovensky všelijak. Krom toho si od rána do večera prozpěvoval v jakýchsi mně neznámých jazycích. Když bylo volno, bral si k tomu i kytaru. Několik týdnů jsem si nad jeho výkony lámal hlavu. Konečně jsem pochopil, že Daniš improvizuje nejen melodie a rytmy, ale i slova. A že to není angličtina, franština, španělština ani italština, ale směs toho všeho a ještě něčeho jiného. Pokaždé měl vyleštěné boty a sněhobílou košili. Kvůli ní na něj poddůstojníci občas řvali, protože vojenské řády nám nařizovaly košili barvy khaki, takovou hnusně sepranou. Dodnes cítím vůči elegantnímu romskému improvizátorovi Danišovi vděčnost za to, že jsem ten ubíjející půlrok v kasárnách na Balonce přežil v duševním zdraví.

Každému bych přál přítele tak laskavého, moudrého a mladého, jakým býval i pro mě muzikant Emil Pospíšil. Především ho ovšem měly rády děti. Nevím, které z nich mu jako první začalo říkat Smíchu. Milejší přezdívku jsem nikdy neslyšel. Emil se usmíval, když doprovázel na kytaru nebo na sitár Mertu, Janotu, Hutku, Lutku, Třešňáka, Voňkovou, Nose nebo Marka, když je vozil na koncerty nebo když jim vštěpoval zásady zdravé výživy. Přitom Emil Pospíšil nebyl žádný prostáček. Každého slavného písničkáře měl prokouknutého a nedělal si o něm iluze. Přesto o všech mluvil s chápavým, shovívavým humorem. Emil nezahořknul ani kvůli dlouhému zápasu s rakovinou. A třebaže s námi byl jen šestatřicet roků, zanechal po sobě Verunku, Honzíka, něžné nahrávky a vzpomínku na nejlaskavější muzikantský úsměv.

Spolužáků, kterým to myslelo líp než mně a kteří toho víc věděli, jsem měl na novinářských fakultních studiích několik. Nejzajímavější a nejméně přístupný byl Standa Neubert. Chodil výš jen o dva ročníky, tykali jsme si, ale říkal mi „pane kolego“. Já byl v jeho očích tím, kdo pořád káže o ideálech, mně byl Standa až protivný svou nedůvěřivostí vůči všemu a všem. Jeho nejmilejším románem byl Camusův *Cizinec* a státnickým idolem Winston Churchill. S tím si byli i docela podobní. Možná nejlíp nám spolu bylo, když jsme si povídali o Standově milované Slávii nebo o cyklistice. Když pak za normalizace udělal kariéru v literární redakci Československého rozhlasu, říkal jsem si, zaplatpánbůh, on tomu aspoň rozumí. Vzpomínám, jak na fakultě napsal seminární práci o fejetonu. Pro mě je od té doby první, kdo vymezil fejeton – zhruba řečeno – jako velkou myšlenku nahlédnutou skrze drobný detail. Teprve pak Neubertův bývalý pedagog tu definici opsal a vydával za vlastní.

V každém bytě by mělo být tolik místa, aby se do něj vešlo, co máte nejradši. Náš je sice velký dost, ale ne na desky a knížky. Proto taky poslední dobou některé starší rozdávám, abych měl kam dávat ty nové. Co by ale měl říkat nejslavnější světový diskžokej, nebožtík John Peel? Ten si musel nechat zpevnit svůj anglický venkovský dům, aby se mu nesesypal pod vahou dvaceti šesti tisíců vinylových alb, čtyřiceti tisíců singlů a čtyřiceti tisíců kompaktních disků. Nikdo nepochyboval, že to byla největší sbírka desek na světě. Když John Peel v pětašedesáti letech zemřel, různé instituce za ni nabízely jeho ženě přes milión liber. Bodejt' by ne, když tam měl i desky podepsané od Beatles a Rolling Stones. Já bych ovšem třeba alba s věnováním od Karla Kryla neprodal ani za nic.

Když se anglicky

řekne „one man band“, znamená to, že jeden muzikant si hraje sám na několik nástrojů najednou. Když k tomu ještě česky vrčí jako vlkodlak, pak to určitě je nejpodivuhodnější český one man band – Jiří Konvrzek z Velvar. Vyučil se zámečníkem, živil se jako instalatér-topenář a hudební nástroje si stavěl sám z ušetřeného nebo všelijak posbíraného materiálu. Příběhů ze života i z fantazie má, že by i Bohumil Hrabal žasl. Taky pěkně vypráví, jak ho na vojně Kryštof Eben naučil pár písniček na kytaru. „Když jsem hrál převzatou věc, říkali mi, že ji hraju tak blbě, že vypadá jako moje vlastní. A tak jsem začal hrát svoje písně.“

Kůň je nádherný v každém prostředí. Což teprve když je to bělouš. Existuje však jedno místo, kde bělouši nemají co pohledávat. A to je divadlo. Ví to každý pečovatel, který koně horko těžko dopraví do operní budovy a na scéně ho pak pro uklidnění krmí chlebem. Což ovšem nelze ani při nejlepší vůli provést nenápadně a pokaždé to působí trapně. Přesto se občas znovu najde nějaký koněchtivý režisér. Pokud kníže Přemysl dorazí za Libuší pěšky a kůň pouze přihlíží, ještě je klid. Ale když proti caru Borisi Godunovi jel v čele polského vojska Lžidimitrij na bělouši a zahřměla Musorgského hudba, měl tenorista namále, ať to byl Beno Blachut, nebo Jaroslav Stříška. Aby na divadle koně zůstali tak krásní jako v přírodě, to jsem ve zlaté kapličce zažil jen jednou. V Glassově opeře *Kráska a zvíře* dokonce kůň běhal, pravda tmavý, ladně a bez problémů. Než ho jednoho večera zradil střevní systém. Prý to bylo cítit ještě druhý den.

Pokaždé bych své klubové pořady rád začínal když ne oslnivě, tak alespoň vtipně. Sám ovšem nejsem v stavu nic veselého vymyslet. Takže mi může pomoci jenom náhoda. Jednou v Kolíně jsem to odstartoval novou, prakticky neznámou písničkou Jaroslava Jakoubka s textem Jana Vodňanského – *Vzorný nástup*. Věděl jsem sice, že může mít půvab jen pro toho, kdo byl někdy na vojně, ale takových tehdy byla mezi muži většina. Sotva ovšem zazněla první věta, začali se v sále řehtat všichni. Dokonce i posluchačky! Zvednu hlavu od přehrávače a nemůžu věřit svým očím. Jako na povel se totiž právě soukalo do řad asi dvacet vojáků.

Jednoho večera

mnoho nechybělo a stal jsem se textařem popmusic. Se svými kolegy pedagogy z Lidové konzervatoře jsme cosi slavili a po půlnoci si sedl ke klavíru Nikola Janev. Hrával výborně na trubku, míval svou kapelu a kdysi dokonce pomáhal začínajícímu Karlu Gottovi. Že Nikola taky skládá, to jsem netušil. Spustil svižnou swingovku, docela bych si v ní uměl představit Karla Hálu. Nevím už, co jsem tenkrát vypil, že jsem mu do toho začal zpívat: „Kdybych se tak nestyděl tvech očí, koupil bych ti auták jen pro dva.“ Nikola hned, jak je to prý dál a že to musím dopsat. Naráz jsem vystřízlivěl. Já a textař? A co moje pověst kritika? Zkrátka jsem to už nikdy nedopsal. Dobře vím, že Nikola Janev ani česká popmusic o nic nepřišli.

Mezi výtvarníky

znám několik radostných bláznů. Nejlepší z nich je mi Petr Nikl. A nemá to nic společného s jeho zahraničními úspěchy. Niklovy veřejné projekty jsou zároveň výstavami, koncerty, světélkováním, klauniádou a vyzváním, abyste se do jeho mumraje taky zapojili. Možná, že ten druh talentu zdědil po mamince. Libuše Niklová žila jen sedmačtyřicet roků, ale s hračkami, které navrhovala pro Fatru Napajedla, si hrála i moje dcera. Vděčný syn jí připravil výstavu, která letos putuje ze Zlína do Prahy a do Trenčína. Nedávno jsem Petra Nikla potkal na jedné slavnostní filmové premiéře. Jak jsem čekal, měl na sobě flanelovou čtverečkovanou košili. Zeptal jsem se, jestli je to ta samá, ve které byl taky v Královském paláci v Paříži na recepci Evropské unie. Jeho manželka se usmála, že asi jo. Tenkrát prý ale byla možná nová.

V seriálu České televize o big beatu vzpomínali v roce 1998 slavní zpěváci, každý jak uměl. Pro některé byl výlet do šedesátých let buď příliš náročný, nebo měli bujnou fantazii; každopádně jsem se dozvěděl novinky taky o sobě. Třeba když Karel Černocho vyprávěl, jak se písnička *Zrcadlo* dostala do rozhlasové soutěže *Houpačky*. Prý věděl, že redaktoři *Houpačky* mají rádi Olympic a hlas Petra Jandy. Karel Černocho proto *Zrcadlo* nazpíval trochu jako Janda a redaktoři to zpočátku prý snad i zbaštili. A i když vyšlo najevo, že se jedná o skupinu Juventus, už to tak nechali. Jako jeden ze spoluautorů *Houpačky* můžu přísahat, že na tomhle šprochu není pravdy ani trochu. Ale jak praví italské úsloví: „Se non è vero, è ben trovato.“ Není-li to pravda, je to dobře vymyšleno. A smysl pro humor bych Karlu Černochovi nikdy neupřel.

Možná znáte

mezi muzikanty nějakého ještě rychlejšího běžce, ale pro mě tím nejlepším pořád zůstává baskytarista Vladimír Kulháněk řečený Guma. Když se mi kdysi doneslo, že vyhrál běžecký závod na Petříně, začal jsem protahovat své vytrvalecké tréninky ve Stromovce, abych byl na Gumu nachystaný. On bydlí kousek ode mne a bylo jasné, že se tam u jezírek někdy potkáme. A taky jo. Štíhlý malý Guma s úsměvem přiklusal a ve volném tempu jsme si i povídali. To jsem si ještě mohl myslet, že jsme skoro rovnocenní. Asi půl kilometru před pomyslným cílem jsem řekl, že teď do toho jako trochu kopneme. Dobře mi tak. Ať jsem natahoval krok sebevíc, Guma ode mě odpálil jak zajíc a porazil mě – jak se říká – o několik parníků. Teprve pak jsem se dozvěděl, že umí zaběhnout kilometr pod dvě minuty padesát a že trénoval i s mílaři Sparty. Když jsme se potom náhodou potkali za Prahou coby cyklisté, už jsem žádné experimenty nevymýšlel a v kopcích jsem se ani nesnažil s ním držet tempo. Však on na mě hodný Guma vždycky nahoře pěkně počkal a ani se přitom moc neculil.

Je ohromné

kamarádit s nějakým mistrem světa. Já měl to štěstí už v mládí, díky tomu, že jsem začínal jako sportovní novinář. Nejdříve jsem obdivoval mistra světa ve stolním tenisu Bohumila Váňu a snažil jsem se napodobovat jeho útočný forhend. Pak jsem si přečetl jeho knížku, sám jsem o něm začal psát, a nakonec jsme si i tykali. To ostatně s jinými mistry světa, Ivanem Andreadisem, Láďou Štípkem nebo Vladem Mikem, taky. Ale Bohumila Váňu jsem měl nejradši. Moc hezky jeho úspěchy vyličil Ota Pavel. I když já z Váňova života poznal už spíš jeho závěr a ten byl někdy docela smutný. Kdekdo sice Váňovi říkal Bohoušku, ale leckomu vadilo, že ten předválečný mistr světa stále ještě občas poráží nové reprezentanty. Nezapomenu na finále Velké ceny Prahy v sále Roxy v Dlouhé třídě. Váňa už prohrával na sety nula dva a jeho soupeř Václav Tereba svými forhendy i bekhendy zahnal obávaného útočníka daleko za stůl a chvílemi z něj dělal spíš sběrače míčků. Jenže Bohoušek se i tehdy držel svého hesla: Jen ten zápas je ztracen, který je ztracen ve vaší mysli. Vyrovnal stav setů na dva dva a v rozhodujícím pátém už Tereba prostě ztratil nervy a prohrál. Po mnoha letech jsem Váňu zahlédl u Bílé labutě, jak škobrtavě dobíhá za tramvají. On, kdysi nejrychlejší ze všech českých stolních tenistů. Ale ping-pong prý hrál skoro až do smrti, i když už jen se sousedem z činžáku.

Mezi zpěváky

měl Karel Hála pověst nejlepšího swingaře, ale i zdatného flamendra. To první můžu potvrdit, druhé ne. Když jel v roce 1966 Karel Gott se svým souborem Apollo do Belgie, přidělili mi v Antverpách pokoj s Karlem Hálou. Zatímco já noc co noc vyrážel s ostatními muzikanty do přístavních krčem a diskoték, Hála zůstával v hotelu. Jakmile jsem ale za svítání bral za kliku, hned na mě promluvil. Obyčejně přitom upíjel jednu z mnoha lahví plzeňského, které jsem si vezl z Prahy. To mi poradil pan Kobylák, vrchní z novinářské svazové restaurace. Ze všech rad, které mi kdy pan Kobylák do života dal, byla tahle jediná pochybná. V Belgii mají totiž na každém rohu svoje piva a všechna výtečná. V pivu plzeňském ale Karel Hála nacházel pravdy svého života. A tak mi v tom antverpském hotelu vyprávěl o tom, jak byl platonicky zamilovaný do zpěvačky Vlasty Průchové a cestou domů z nočního zpívání ji zdravil pod okny ve Vladislavově ulici pískaným signálem, jak zpíval coby člen Armádní opery v Rossiniho *Lazebníkovi sevillském* a jak měl ze všech našich jazzových pianistů nejradši Jiřího Verbergra. Než ty svoje melancholické příběhy pokaždé dopověděl, už byl boží den a šli jsme rovnou na snídani. Stihli jsme celý zájezd dokončit, právě když díky Karlu Hálovi zmizelo ze skříně moje poslední lahvové plzeňské.

Mám prý pověst

nepodplatitelného kritika. Jenže jsem k ní přišel jak slepý k houslím. Nikdo mě totiž nikdy ničím neuplácel. I Ondřejovi Suchému jsme jeho první článek v Mladém světě otiskli s Rudlou Křesťanem jen proto, že byl dobře napsaný. A tu malou lahvičku červeného vína značky Ludmila jsme dostali až dodatečně. Vzhledem ke společným čtyřem metřům Křesťanovy a mé výšky v nás Ludmila jen zasyčela. Jedno pokušení si ale přece jen pamatuju. Nebyly v tom peníze, nýbrž půvaby slavné a krásné herečky. Usmívala se od ucha k uchu, náruživě tančila a při té příležitosti mi špitla do ucha, že taky zpívá a jestli by se mi s ní něco nehodilo do rozhlasové *Houpačky*. Nejdřív jsem si myslel, že si dělá legraci, ale když začala rovnou navrhovat písničky i s názvy, začal jsem se ošívat. Rád bych teď řekl, že jsem se tehdy zbaběle nevymlouval na to, že na vybírání písniček je nás v rozhlase víc, ale bohužel to odpřisáhnout nemohu. Ona ta zpívající herečka měla opravdu nezapomenutelná kukadla. Každopádně jsem se pak o její iniciativě zmínil na rozhlasové poradě, a tím byla její cesta do soutěžní *Houpačky* uzavřena navždy. Nikdy mi to už nepřipomněla. Jak zpívá, nevím, ale hraje čím dál tím líp.

K mnoha pestrým zážitkům

z dopoledních pořadů pro školy mi přibýly v únoru tři za sebou. Začalo to devítiletkou v Třebíči a musím říct, že v kategorii pod patnáct let jsem tak pozorné české publikum snad nezažil. Přitom jsem vyprávěl o písničkách roku 1989, kdy nikdo ze studentů ještě nebyl na světě. Však je taky učitel Milan Zeibert dopředu připravil. Dal jim i otázku, která třebíčská rodačka byla první zpěvačkou ve Spirituál kvintetu. A jedna žačka skutečně věděla, že Věra Nerušilová. Den nato jsem v Brně stejně mladým posluchačům hrál ukázky zhudebněné české poezie. Těšil jsem se, jak to půjde dobře, ale prohráli jsme: poezie, hudba i já. Část studentstva tlachala nebo špitala, část dřímala. Když jsem je propustil ke krmení, všichni jsme si oddechli. Do Uherského Hradiště jsem už jel zmrzlý zevně i uvnitř, a rozhodnutý vysypat ze sebe i z nahrávek všechna ta divadla malých forem opravdu v kostce nejkostkovatější. Jenže už během první semaforové písničky se párkrát ozval smích, vždycky na pravém místě. A tak to šlo až do konce. Studentům se nechtělo domů, a ještě po konci se někteří přišli na ledacos ptát. Já měl otázku jedinou: Z jaké vy jste školy? Ze střední umprum. Čili vlastně žádné překvapení. Kdo jiný by se už měl zajímat o umění, když ne budoucí výtvarníci? Ale já z nich měl takovou radost, že po zbytek onoho sněhového moravského turné byla má dušička jako v peří.

Rád bych

vám ze svého života vykládal samé milé nebo dokonce veselé věci. To bych ale někdy musel lhát. Protože se taky stane, že při pondělku dostanete od kamarádky esemesku: „Máma umřela.“ A ta máma bývala vaše tanečnice, smávala se tak hlasitě a ráda jako už jen Hana Hegerová, Judita Čerovská nebo garderobiérka Jindra Fenclová a vynikala drastickým humorem, jaký by jí záviděli i nejsarkastičtější chlapi. Bydlívala v Jungmannově i Vodičkově ulici zároveň, protože její dům měl dva vchody. Tedy ne její, prostě činžák. Rodina Janských sice svůj dům měla, ale v Černošicích. Někdy tam bylo tak veselo, že šikovný pianista – a ovšem taky tanečník – jménem Agnes z těch zážitků zkomponoval *Černošické boogie*. Milada Janská měla nezapomenutelné průpovídky. Například: „Mužskej má bejt zdravěj, nebo mrtvej.“ Nebo: „Tělo musí jít do hrobu zhuntovaný.“ Manžela měla balkánsky zdravého, ale zemřel brzy. A drsnou pravdu měla i se svým vlastním odchodem. Její dcera, výtvarnice Lucka Raškovová, ji doopatrovala se vším všudy, až k hudbě na rozloučenou. Krásné plavkyni Miladě zahráli Olmerovou, Händela a Bacha.

Předzvěstí jara

jsou pro mě odedávna cyklisté. Moc jsem se na ně těšival třeba v dobách, kdy jsem pracoval v deníku Československý sport. Přes zimu jsem psával o krasobruslení a někdy mě už z toho kolotoče závodnic, jejich kostýmů, rodičů a trenérů bolela hlava. Už jsem se nemohl dočkat, až začnou přípravy na etapový Závod míru, Praha–Berlín–Varšava. Z novinářského auta jsem pak cyklisty zblízka sledoval i při dalších soutěžích. Řeknu vám, že někdy se děly věci! Když se Gajnan Sajdchužin ulejal v zákrytu za ostatními, popadl Polák Głowaty pumpičku a mír nemír, mlátil Sověta do zad, ať taky jede chvíli na špici. Náš reprezentant Jan Malten, kterému jsme říkali podle jeho německého původu Hans, se před závěrem etap posiloval pivem, Francouzi červeným vínem a Slovák Vlasta Růžička rumem. Zejména domácí závody se ovšem nejezdily od startu až do cíle naplno, byl čas i na zábavu. V jedné takové odpočinkové pasáži peloton právě dojížděl nic netušící dívku, která pohodlně seděla na dámském kole. Jak byla tvarovaná, určitě by se líbila i Maxu Švabinskému. Padla do oka i Mirku Marešovi, přezdívanému Pekař. Přijel k ní na kraj silnice, pravou dlaní ji přátelsky plácnul přes zadek a teprve pak zase začal závodit. Zkrátka cyklistické jaro i léto, buďtež pochváleny.

Když se mezi mými vrstevníky řekne Jáchymov, většinu z nás napadne uran, doly, kriminál a totalita. Ale můj kamarád, volejbalový trenér Zdeněk Haník, mi tak vychválil tamní lázně, že jsem do nich na týden zajel. A zrovna Česká televize vysílala dokument *Postavení mimo hru* o našich hokejstech, kteří po roce 1949 otročili v Jáchymově. Hodně se mě to dotklo: Bubník, Konopásek, Roziňák, Kobranov, Macelis i další patřili k mému klukovství a mohl jsem se utleskat, když po návratu z komunistických lágrů znovu vyjeli na led. Abych přišel na jiné myšlenky a taky proto, že nás se ženou zajímají hezká města, trochu jsme si tam prohlédli Ostrov, Klášterec nad Ohří a Locket. Všude buď krásné hrady, zámky, kostely, zahrady nebo náměstí – a všude malá tabulka s údajem, kolik miliónů na jejich úpravu dala Evropská unie. Jen ty pěkné lázně, ve kterých jsme odpočívali, obklopovalo většinou zchátralé město, tedy Jáchymov. Co je jinde už jen ošklivou výjimkou, to je v Jáchymově dodnes běžné. Jako kdyby město v sobě neslo několikrát prokletí: nejprve vyhnaných původních německých obyvatel, potom německých válečných zajatců v uranových dolech a nakonec jejich českých nástupců. Jako by se v Jáchymově zastavil čas.

O lidech, kteří si potrpěli na vzhled, říkával můj tchán: „Celej měsíc žerou špenát, ale boty musej mít od Papeže.“ Pokud šlo o luxusní obuv, firma Papež prý konkurovala i Baťovi. Měla pověstnou prodejnu uprostřed Prahy na Perštýně. A její zakladatel byl strýčkem mého dědečka Josefa Papeže, takže vlastně mým příbuzným. Proslulý strýček zaměstnal mého dědečka jako učedníka a jednou se prý na něj tak rozzlobil, že mu dal za ucho, a dědeček až do smrti na to ucho špatně slyšel. Mě mnohem víc zajímala jiná vzácnost dědečkova rodu, a sice hospoda v Ješíně u Velvar. Když mě tam maminka poprvé a naposled vzala, připadalo mi tam všecko veliké, bratranec Jarda, divadelní sál, a hlavně Papežovic bernardýn. Od té doby kdykoli někde vidím bernardýna, myslím si spokojeně: jako u Papežů v Ješíně.

Od té doby, co už nemáme Petra Kalandru, ještě víc poslouchám Pepu Streichla. Když se mi zkrátka zasteskne po živém, syrovém a bezprostředním bluesmanovi. Pepu jsem prvně slyšel v jeho domovském ostravském prostředí, na Folkovém kolotoči v Porubě. Hned se ke mně měl, ale to by samo o sobě nebylo nic divného. Ten festival jsem konferoval a ono není marné být s konferenciérem zadobře. Jenže Pepa Streichl mi nevyprávěl o sobě, ale o svých ostravských kamarádech. Nejdřív vychválil písničkářku Jitku Smutnou. Měl pravdu. Jitka byla zajímavý samorost, a kdyby brzy poté neodešla do pražského Národního divadla jako činoheřka, mohla zdobit jakýkoli folkový festival. Druhým Streichlovým objevem byl – aspoň pro mě – Jarek Nohavica. Sám jsem se do setkání s Nohavicou nijak nehrynul. Znal jsem jeho výtečné texty pro Rottrovou, ale taky jsem už ze zkušenosti věděl, že zpívající textaři bývají v nejlepším případě odmocninou z Jiřího Suchého. Jenže Streichl pořád mlel: „Uvidíš, uvidíš,“ – a taky jsem uviděl a uslyšel. Nohavicův talent pak vrhal na ostravské folkaře tak veliký stín, že vyjít z něj byl obrovský výkon i pro Pavla Dobeše. Mezitím můj brebentivý kamarád Pepa Streichl krok za krokem léta křižoval malými kluby a já si uvědomil, že je pořád lepší a lepší. Když se pak zotavil i z mrtvičky a vrátil se za mikrofon, oddechl jsem si. Starší bluesmani mají být pohromadě.

Já ledajakým radním byl v tom božím světě a kým jsem byl, tím jsem byl nerad. Ne že by mě ta práce nezajímala. Ale ve všech těch radách jsem měl pocit, že jsem tam platný jako komunisté na Velehradě. Nejhůř jsem dopadl v ediční radě Gramofonového klubu Supraphonu. Na jedné zvláště divoké schůzi jsme do sebe vjeli s náměstkem ředitele Ladislavem Šípem. Já prosazoval album Karla Kryla *Bratříčku, zavírej vrátka*, pan Šíp se po vyčerpání několika protiargumentů vytasil s tím nejtěžším: že on ručí za tři sta zaměstnanců, zatímco já jen sám za sebe. To měl svatou pravdu, tehdy jsem byl už tři roky bez stálého zaměstnání. Dodnes si pamatuju, jak mi bylo trapné hádat se s odborníkem, který toho věděl o hudbě desetkrát víc než já. Zároveň jsme oba chápali, že vůbec nejde o hudbu, ale o strach před takzvanými nedozírnými následky. Nechtěl jsem si dál hrát na Jánošíka, a tak mi posléze došel dech. Jak známo, Krylovo album nakonec vyšlo v nakladatelství Panton, kde všechnu odpovědnost na sebe vzal ředitel Jan Hanuš. Po albu se jen zaprášilo a ředitel Supraphonu Jaroslav Šeda mi krátce a mírně vytknul, proč jsem tehdy členy ediční rady nepřesvědčil. Jak vám říkám: radním bývám zkrátka nerad.

Nevadí mi

stáda sádrových trpaslíků u stánků podél hranic s Německem, nevdí mi ani sólové exempláře v zahradách mých kamarádů. Jestli mi je něco ve výtvarnictví doopravdy k smíchu, tak jsou to snobové. Jednoho jsme mívali na katedře novinářství. Takového perspektivního, mladého asistenta. Nikdy se mu nestalo, že by něco nevěděl. Tím méně, že by nad něčím užasl. Na zájezdu do Drážďan jsme si nemohli kvůli následkům válečných náletů prohlédnout celý Zwinger, ale naši pedagogové měli výjimku, a tak se dostali i do těch částí galerie, které byly nám, prostým smrtelníkům, ještě nepřístupné. Pochopitelně jsem pak byl celý zvědavý, co tam viděli. „Abych vám pravdu řekl, kolego Černý,“ odpověděl náš asistent z vysoka, „zase nic tak zvláštního tam nebylo. Ono jeden dva Rembrandti, to je pochopitelně obdivuhodné, ale když jich vidíte celou zeď... Prostě co je moc, to je příliš.“ A tak jsem naráz a jednou provždy prozřel. Kdo má i Rembrandta na háku, toho se radši na nic neptej.

Coby tiskárenský korektor jsem v letech 1971 až 1973 věru neprokázal žádný talent. Nikdy jsem se totiž nenaučil odhadovat správnou míru pečlivosti, postřehu a rutiny. Někdy mě text zaujal tak, že jsem přehlížel chybné litery. Třeba v novele *S Elvírou v lázních*. Věděl jsem, že ji pod pseudonymem Kapek napsal Miroslav Müller, tehdejší vedoucí oddělení kultury na Ústředním výboru Komunistické strany Československa. Nevycházel jsem z údivu nad tím, jak ideolog, před jehož rozhodnutími se třásl i národní umělci, může psát ve stylu předválečných románů pro služky. A rychle jsem přelétal stránku za stránkou. O to víc jsem si dal záležet, když jsem potom korigoval nádhernou knihu o výtvarném umění. Takže jsem objevil grafické rozdíly v popiscích pod reprodukcemi. Někde bylo písmo obyčejné, jinde ležaté. Některá data v závorkách, jiná jen tak. Začal jsem to všechno pěkně sjednocovat. Dalo to fušku, ale copak by korektor pro takovou pěknou knihu neudělal. Začas mi volali z nakladatelství. Místo aby mě rovnou zabili nebo mi aspoň vynadali do blbů, zdvořile mi vysvětlili, že ty grafické rozdíly, které jsem všechny odstranil, mají svůj přesný význam. Že vyznačují, co se ví přesně a co se pouze odhaduje a tak dále. Svatosvatě jsem slíbil, že už nikdy nic nebudu sám o sobě opravovat. Neměl jsem příležitost svůj slib dodržet. Má špatná pověst v tiskárně nabyla takových rozměrů, že jsem po dvou letech odešel. A oddechl si i tiskárenský faktor, který o mně zásadně mluvil jako o telefonistovi. Měl pravdu, skutečně jsem si často telefonoval s pořadateli, co po mně chtěli hudební pořady. Kdykoli se teď vracím Legerovou ulicí domů

z mimopražských štací, s úlevou se podívám na vjezd do půjčovny aut, kde dříve stávala tiskárna Mír. A při-
znám sám sobě, že dobré tam byly hlavně svačiny: půllitr mléka a dvě housky.

Šikovné ruce

bych přál každému z vás, minimálně abyste jimi uměli aspoň trochu hrát na nějaký hudební nástroj. I pár lekcí z Beyerovy klavírní školy člověku udělá radost. Vím to, protože dál jsem se nedostal. V mládí mě k tomu naši nevedli a později už jsem si nenašel čas. O to větší úctu mám ke každému, kdo na něco umí hrát. A nemusí to zrovna hned být Ivan Moravec nebo Zuzana Růžičková. Ve swingových orchestrech jsem vždycky obdivoval bubeníky a tuhle lásku jsem si pak přenesl i do rock'n'rollu. Bubeníkem mých snů je dodnes Jaroslav Ernouš Šedivý. Tvář poustevníka, postava irského skřítka, správně trhlý, ale naprosto oddaný hudbě, jakou má zahrát. A zahraje každou. Aspoň každou, která se mu líbí. Od primitivů až po jazz. S Prokopovým Framusem Five nahrál *Město Er*, s Mišíkovým Flamengem *Kuře v hodinkách* a s Dežem Ursinym průkopnické *Provisorium*. Pečlivý Ursiny mu tehdy přichystal jakousi skicu. Ernouš řekl: „Dej to sem, vole,“ ani se na ni nepodíval a skvěle zabubnoval ve skladbách, které nikdy předtím neslyšel. Jednou jsem si s Ernoušem zahrál i já. Bylo to v legendárním vršovickém New Clubu, hodně po půlnoci. Nebudete tomu věřit, ale byl jsem o chloupek lepší než Ernouš Šedivý. Hráli jsme spolu totiž šachy.

Děti se rodí

vždycky a po válce ještě trochu víc. A jak se různé armády přesunují a spřiznávají tu s tím, tu s oním obyvatelstvem, některé poválečné děti jsou pestře namíchány. Jak, to se ony samy většinou dříve nebo později dozvedí. Otcové někdy ne. Jako třeba onen americký důstojník, který se zdržel v poválečné Evropě a zadíval do jedné Slovenky. Pak odjel a nikdo mu už nenapsal, že syn, který z toho zakoukání vykouknul na svět v roce 1947, se stal jedním z nejlepších českých rockerů. No, prostě českých. Vladimír Mišík.

Smutnější i zároveň směšnější byl případ mého synovce Petra Svobody. Petr hrával slušně na klavír a taky mě seznámil se skupinou George & Beatovens. Obdivoval Beatles a vůbec všechno britské. Co pocházelo z východu, tím opovrhoval. Když ale o někom řekl, že je to „rusáckej ksicht“, zatrnulo ve mně. Naštěstí se Petr do své předčasné smrti nedozvěděl, že moje teta ho osvojila a že byl synem vysokého sovětského důstojníka.

Rozchodit

se prý dá ledacos. Dokonce i některé neduhy. Letos v dubnu jsem to zkoušel v Nemocnici Na Homolce. Kvůli dvěma operacím jsem tam strávil tři týdny. Abych si rozhýbal střeva, rázoval jsem tou nejdelší chodbou sem a tam. Nejdřív to šlo pomalu, pak jsem přece jen prodloužil krok tak, že jsem naráz překročil celou dlaždici, dlouhou šedesát centimetrů. Dlaždic tam bylo osmdesát šest, čili chodba měřila zhruba padesát metrů. Pětistovku jsem ušel pokaždé, později i víc. Při pohledu do nemocničního parku a na les nad Motolem jsem začal doufat, že začas budu třeba mít trávu i stromy na dosah ruky. A už je to tady. Ve Stromovce mám pětikilometrový okruh, vonějí mi k tomu květiny, zpívají kosi a funí vytrvalostní běžkyně i běžci. Dvakrát si tu trasu se mnou prošel i soused odnaproti, Michal Jablkoň Němec. Jednou nám přšelo, tak jsme nad sebou roztáhli deštníky, které rozměrově odpovídaly našemu vzrůstu. Museli jsme vypadat jako reklama na spokojený život letenských měšťanů.

Na stavební

průmyslovce jsem několik let seděl v lavici s Vencou Bubeníčkem. Obdivoval jsem, že dokáže v trojskoku překonat třináct metrů. A litoval jsem ho, že musí dojíždět z Veltrus a že se před každou hodinou matematiky třese strachy. Náš přísný profesor Antonín Pospíšil ho jednou nechal opakovat celý ročník a Venca Bubeníček měl z něj od té doby hrůzu. Já ostatně taky. Však jsme si oba oddechli, když nám matematika ve třetím roce skončila. Pak už jsme to k maturitě nějak dotáhli. Ale dodnes si pamatujeme, jak profesorovi vrzaly jeho elegantní boty a jak nás při každém vrznutí píchlo až u srdce.

Pokud právě

chodíte do jakékoli školy, přeju vám, abyste si vedli alespoň jeden jediný, zato pečlivý a pěkný sešit. Tuhle jsem někde četl, že sešity prý už nejsou v době počítačů potřeba. A že kantorři, kteří takzvaně rajtují na sešitech a dávají kvůli tomu studentům špatné známky, prý zaspali dobu. Hned jsem si vzpomněl na gymnázium v Praze Na Smetance. Vinou tehdejší nesmyslné reformy ministra Zdeňka Nejedlého jsem tam chodil jen do primy, ale z toho, co nás tam naučili, občas žiju dodnes. Na dějepis, zeměpis a občanskou výchovu jsme měli paní profesorku Antonii Turčínovou. Když nás učila dějiny staré Itálie a Řecka, museli jsme si mapy obou zemí zakreslit do sešitu. Samozřejmě, že už tenkrát mohl někdo namítnout, že ty mapy přece máme v atlasech a lepší, než je dokážeme sami načmárat. Ale jednak tenkrát nebylo zvykem, aby žáci kritizovali způsob výuky, jednak obrysy zemí, které jsem sám pracně kreslil, ve mně zůstaly už navždycky.

Moje žena učí střední umprum dějiny umění a je taky z těch, kdo rajtují na sešitech. To byste ale museli vidět, s jakou radostí mi vykládá, když se její žák dostane na vysokou školu a přijde jí říct, že mu sešit ze střední umprum pomáhá i tam.

O svých nejmilovanějších zvířatech, koních, jsem tu už povídal mockrát. Ale nikdy tak pěkně, jako to umí skladatel Karel Mareš. Z jeho dopisu vám přečtu aspoň kousek: „Každý prázdniny jsem trávil na vsi, odkud byl můj otec, a prožíval jsem chvíle blaha, když jsem mohl hřebelcovat sousedovic tažného valacha Fuksu. Cítil jsem se jako štolba u anglického krále, a když mě otec volal domů, zalhal jsem, že ještě nejsem hotov, a vzal jsem ho ještě jednou. Další dny, kdy jsme s ostatní ‚chasou‘ sbírali borůvky, nemohl jsem se dočkat, až pojedou Rohanky. Šest holek knížete Rohana z nedalekého zámku Sychrova tak třikrát v týdnu klusalo kolem nás, po cestách, které nechal kníže prosekávat, aby si neurazily svoje krásný hlavy, který se nám tak líbily. Jedna, ta jezdila stříbřáka, byla obzvlášť krásná, ta mi zůstávala v hlavě, dokud nezmizely v hustším lese. Jen sedla jsem slyšel vrzat. Pak jsem šel po stopách kopyt a nevím, co všechno jsem hledal. Bylo to něco z Freuda, nebo se mi zapalovaly lejtka? Věděl jsem, že je to Margareta.“

Léto patří

královně sportů, lehké atletice. Alespoň v mých očích a vzpomínkách. A jakmile se začne na televizních obrazovkách běhat, skákat, házet a vrhat, pokaždé si vzpomenu na novináře, který o tom všem uměl mluvit. Na Honzu Poppera. Zblízka jsem ho poznal, když jsme vedle sebe pracovali v letech 1958–1960 v deníku Československý sport. Honzovi v rychlejším postupu nejdříve vadil jeho takzvaně buržoazní původ. Politické tání v šedesátých letech ale přálo těm, kdo uměli cizí jazyky a vynikali ve svém oboru. Honza Popper patřil k nejlepším statistikům i ve světovém měřítku. Při nočních službách obtelefonoval své kamarády od Londýna až po Moskvu a tužkou si drobným písmem zaznamenával na čtverečkovaný papír nejnovější výkony. Honzovo myšlení ale vůbec nebylo čtverečkové. Zajímalo ho, který atlet čte poezii, zpívá nebo na něco hraje, jakou má povahu. Když se pak běželo třeba nějaké olympijské finále, Honza nám divákům dopředu vykreslil typy nejdůležitějších závodníků. Nemusel ani číst jejich startovní čísla, běžce poznal podle jejich stylu. Pořád mi chybí Honzova důkladnost, láska k závodníkům, anglický humor, smysl pro příběh a navíc Honza Popper sám. Jak jde noční redakcí a zpívá si: „Říkej mi to, prosím, potichoučku.“

Do všedních dnů

vám přeju třeba nějaké nevšední setkání. Jako bylo moje před plakátovací stěnou v Holešovicích. Oslovil mě brýlatý pán s hůlkou. Představil se, ale příliš skromně a tiše, než abych mu rozuměl. „Vy mě neznáte,“ dodal, „ale já vás ano.“ Rozpačitě jsem přikývnul. Už ani nevím, jak jsme se pak dali do řeči o výstavách, divadle a hudbě. Pán se rozpovídal a mně najednou přišel povědomý výraz jeho očí i mimika. Jak to, že jsem ho nepoznal hned? Jednu z nejznámějších tváří televizní obrazovky šedesátých let, Ladislava Daneše. Hvězdu kulturního vysílání, k níž byste dnes nenašli obdobu. Cestou k tramvaji mi stačil říct, co jsem o něm nikdy nevěděl. Že hrával divadlo s režisérem Jindřichem Honzlem, znal Karla Teigeho i E. F. Buriana. Mrzelo mě, že si to nemůžu hned na něco nahrávat. Jako by mi četl myšlenky, pan Daneš si mi řekl o adresu, že prý mi pošle svou knížku *Můj život s múzami, televizi a tak vůbec*. Poslal. Ještě jsem se od ní neodtrhnul.

Co bych zapíral, když mi má vyjít nová knížka, vždycky se těším. Jenomže už taky vím, co mě čeká těsně před vydáním. Jmenný rejstřík. Ten je u knížek, kde píšu o stovkách lidí, nezbytný. Řeklo by se, že sestavit rejstřík je pouze mechanická práce. Byla by – pokud byste znali i křestní jména všech osob, které se v knížce vyskytují. Jenomže jak zjistit třeba křestní jméno hospodského, který točil vašemu tátovi pivo před pětašedesáti lety? Anebo chudého ruského emigranta, který ve stejné době tužkou vyportrétoval celou vaši rodinu? To druhé se mi tentokrát podařilo. A ještě jsem se přitom dozvěděl, že pan Pjaskovskij nebyl kostelníkem v pravoslavném chrámě na Olšanských hřbitovech, jak jsem se až doteď mylně domníval, ale jedním z restaurátorů tamní výzdoby. Dokonce studoval u Maxe Švabinského a Jakuba Obrovského. Podobal se Tolstému a já v něm viděl takového laskavého starce. Teď vím, že mu tehdy bylo padesát. A jmenoval se Konstantin.

Skoro všichni

jsme trochu ješitní. Já třeba na svůj hlas. Ne dlouho, řekněme tak posledních deset let. Když jsem v osmnácti letech prvně slyšel z magnetofonů svůj zpěv, natolik se mi nelíbil, že jsem okamžitě zatelefonoval paní Zdence Hrnčířové z Národního divadla a odřekl jsem u ní smluvené hodiny. Jo takhle sám a v autě, to zpívám, až se hory zelenají. Ale na veřejnosti, jen když mám vypito. Desítky lidí se mě už ptaly, jestli někde zpívám. Nebožtík Ivan Medek se rovnou zeptal, proč nezpívám. „Protože se mi můj zpěv nelíbí,“ říkám pokaždé. Ale jsem rád, že se ptají. Je to mnohem lepší, než kdyby říkali: „Takový je to zajímavý hlas – dokud ovšem nezačne zpívat.“ Prostě jsem si začal být vědomý barvy svého hlasu. A když jsem nedávno po operaci zněl jak šustící listí, hrozně jsem se polekal, jestli to už tak nezůstane. Ale mám-li mluvit pravdu a jen pravdu, moc rád bych uměl zpívat. Jednou jsem se zeptal Lea Jehneho, jestli by mě neučil. On totiž byl nejen výborným kritikem, ale taky pedagogem. Leo to tehdy zamluvil a já nenaléhal. Věděl jsem, že mému hlasu chybí důležitá schopnost: zpívat fistulí. Umí to kdekdo, ale já ne. Nemám tu lehkost. A pak mi jednoho dne Leo Jehne sám od sebe najednou řekl: „Tak jestli chceš, já tě tedy budu učit zpívat.“ Za pár týdnů nato zemřel. Tak si zpívám jen v autě a ve výškách se škrтім.

Třebaže

jsem u moře každé léto, stále je mi to málo. První ze všech mých moří bylo Černé. A protože bylo první, nevadilo mi, že v Rumunsku i Bulharsku bývalo zejména k večeru trochu špinavé. Suchozemské návštěvnice se tam koketně vrhaly do vln, ale pak už nepředstíraně lapaly po dechu. Na to se jen třásli místní plavčíci, „spasitelé“, vrhali se pro ně a za každou neutopenou vyinkasovali dvacet marek. Teď je to všechno zorganizované jinak, zejména na jadranských plážích. Bohužel taky přibýlo rychlých člunů. Pokud vás nepřejdou ani nepostraší, tak vám aspoň zasmrdí. Nejbezpečněji a nejzdravěji se proto cítím pokud možno co nejdál od břehu, kde je i lodí nejmíň. To samozřejmě neschvaluji moji bližní. Jen výtečný herec a glosátor Stanislav Zindulka měl pro mě na Sardinii pochopení. Kdykoli jsem zamířil na jih, hlasitě oznamoval: „Už plaval do Afriky!“

Pohyblivé klouby

jsou důležité. Teď nemyslím jenom na nás seniory seniorovaté, ale hlavně na nejmenší spoluobčánky. Když jsem naši Káču vozíval do ordinací kvůli kyčlím, podobných dětských pacientů tam bylo hodně. Vyfasovali jsme takový kožený pas s kovovými přezkami. Připomínal mi mučidlo z dob španělské inkvizice, jenomže ho muselo nosit naše dítě. Hlavně jsme ale každý večer cvičili. Položil jsem Kačenku na stůl, pomalu jsem jí dával nohy od sebe a k sobě a do rytmu jsem jí k tomu zpíval: „Used' fakir na koberec a tajemně mružel: á-é-í-ó-ú.“ Mružel jsem jak pravoslavný chrámový zpěvák, protože jsem z knížky pana profesora Vondráčka věděl, že batolata mají nejradši hluboké tóny. Káča se tvářila spokojeně a kyčle se jí stále zlepšovaly, až paní doktorka řekla, že jsou v pořádku a se cvičením je konec. Asi jsem měl to španělské mučidlo někam vrátit k dalšímu použití, ale přiznávám se, že jsme je tenkrát s gustem vyhodili do první popelnice před domem.

V Praze

je nevelké místo, kde žili tři z nejvýznamnějších českých publicistů. Pravda, dělilo je od sebe mnoho let, ale jen tři bloky, a to mezi ulicemi Kanálskou, Čerchovskou a Krkonošskou. Za časů našich obrozenců to ještě býval venkov, od minulého století už Královské Vinohrady. Nejdřív krátce bydlel v Kanálské ulici můj nejmilovanější kritik F. X. Šalda. Ten jediný tam má i pamětní desku. Potom své mládí strávil v Krkonošské ulici poblíž Riegrových sadů Jiří Ješ. A myslím, že přibližně v době, kdy pana Ješe komunisté zavřeli do kriminálu, se do Čerchovské ulice přiznal reportér František Gel, jinak rodák z Města Albrechtic. Mladou paní Gelovou jsem znával od vidění, ovšem ještě jako slečnu. To jsem netušil, že ze mě bude někdy novinář, že mě bude učit legendární komentátor norimberského procesu a s Jiřím Ješem že se jednou sejdu v programech semaforického Jonáš klubu.

A mimochodem: Proti Riegrovým sadům sídlilo slavné Laichterovo nakladatelství a od něj na dohled měl Joska Skalník ateliér, odkud během sametové revoluce kul pikle Václav Havel. Prostě kam v tom kousku Vinohrad šlápnete, tam duní historie.

Když se řekne

Petřín, kdekoho napadne láska, Karel Hynek Mácha a květy. Mě navíc taky teodolit. Takový přístroj na trojnožce, do kterého koukají zeměměřiči, aby vyčetli přesné údaje z vysoko vztyčených měřidel, která na dohled od nich drží kolegové. Každou chvíli je můžete někde vidět. Sotva se ale vyrovnají nám, co jsme v rámci předmětu zvaného praktické cvičení vyrazili ze stavební průmyslovky ve Zborovské ulici, abychom přeměřili Petřín. Začali jsme dole u lanovky na nule, vydali se vzhůru k rozhledně a obloukem zpátky. Skončit jsme měli, jak jinak, opět na nule. Byl květen, už se moc neučilo, i náš pan profesor si poté, co nás rozdělil do skupin, šel sednout do hospody. Snad taky proto, abychom měli čas a klid si případné drobné nedostatky ve svém měření opravit. Bylo to utěšené dopoledne, stačili jsme se přitom i fotografovat. Jak si můj spolužák a basketbalový spoluhráč Pepa Engel pamatuje, naše skupina musela opravovat hodně. Naměřili jsme víc o tři metry osmdesát.

K dobrému obědu patří

dobré pití, což ocení zejména šoféři. Jak říká jeden americký Čech: „Řidič musí mít pořádek v bříšku.“ K čemuž dodávám: A nemůže proto ke svíčkové pít limonádu, sodovku ani mošt. Dávno je mi jasné, že když nezapiju mastný oběd pivem, udělá se mi v bříšku nepořádek, začnu hůř řídit a ohrožovat ostatní účastníky silničního provozu. Darem z řidičského nebe pro mě tudíž byl vynález nealkoholického piva. Mezi mnoha jeho značkami mi ovšem opravdu chutná vlastně jediná a tu nemájí zdaleka všude. Proto k povinné výbavě auta zařazují vedle lékárníčky a výstražného trojúhelníku plechovky nealkoholického piva. Onehdy jsem si zašel ve Strakoncích na oběd s kamarádem Ondřejem Fibichem. Coby básník i antikvář hovořil ke mně Ondřej ušlechtilé. Já nechal spíš promluvit své bříško. Šťastně říkalo, že kdybych nevěděl, co jsem si objednal, považoval bych to pivo za plzeňskou dvanáctku. Za chvíli přispěchala polekárná servírka a omlouvala se, že mi omylem dala – plzeňskou dvanáctku. No co. Měl jsem v pořádku nejen bříško, ale i chuťové pohárky.

Mohl bych se

chlubit, že jsem večerel s muzikanty ze skupin Rolling Stones i Pink Floyd. Ale to bych taky musel hned přiznat, že ještě víc podobných příležitostí jsem promarnil. Vinou malé sebedůvěry a studu za svou ukoptěnou angličtinu mi o chloupěk utekla setkání s Bobem Dylanem, Kate Bushovou, Georgem Martinem a taky s rock'n'rollovým pionýrem Carlem Perkinsem. K tomu mohlo dojít před patnácti lety ve Washingtonu. Američané si na oslavy Dne nezávislosti pozvali mezi jinými hvězdami i Carla Perkinse. Ten by byl slavný, i kdyby v životě nesložil nic jiného než písničku o modrých semiškách. Naneštěstí už ji nestačil sám zpopularizovat, protože se zrovna vyboural v autě. Proto jsou *Blue Suede Shoes* známější s Elvisem Presleym a jiné Perkinsovy skladby zase s Beatles. Ale pravověrní rockeri vědí, že Carl Perkins kdysi začínal v malém studiu v Memphisu stejně jako Presley, Jerry Lee Lewis nebo Johnny Cash. A tenhle urostlý elegant, ramena jak almara, s krásnou stříbrnou kudrnatou parukou, se tyčil ve stanu pro účinkující a obdivovatelky se kolem jen rojily. Čekal jsem, až jich ubude, ale nebylo. Užívaly si ho a on jich, na třiašedesát rozhodně nevypadal. Přesto za dva a půl roku zemřel. A všem tanečnicím navěky zanechal výzvu, ať mu nešlapou na modré semišky.

Takřka všichni

pamětníci rozhlasové hitparády *Dvanáct na houpačce* mají písničku *Schody do nebe* spojenou s hlasem jejího skladatele, Karla Kopeckého. Zpíval ji výborně, trochu jako Waldemar Matuška. Však taky oba tehdy byli ve stejném divadle, v Rokoku. A byl tam i Jindřich Faktor, Kopeckého textařský i zpěvácký partner. Když v Rokoku zpíval *Schody do nebe* Matuška, naplno se položil do táhlé melodie. Jako do milostného vyznání. Jenomže pokud si Faktorův text přečtete pozorně, vykoukne na vás spíš ironie. Včetně toho závěru: „V nebi, tam se přece nedělá.“ Myslím, že takhle to pochopil a moc dobře nazpíval na malou desku Otto Krčka. Mladík, který se v dubnu 1964 umístil v soutěži talentů docela blízko za Helenou Vondráčkovou a Viktorem Sodomou. Zatímco ale singl s osobitým Krčkovým podáním *Schodů do nebe* lidé moc nekupovali, Kopeckého matuškovská nahrávka nejenže vyhrála *Houpačku*, ale založila i pověst onoho pořadu.

Pokud máte rádi nějaké fotbalové mužstvo, přeju vám, abyste se s ním těšili jako kdysi já s milovanou Spartou. Tehdy jsme nepočítali každý ligový bod a nebyli vděční za remízu. Chtěli jsme jen samá vítězství. Celý týden jsem si přál, aby o víkendu spartanští útočníci dávali nejvíc gólů. Zároveň jsem ale viděl, jak ještě líp střelí soupeři: Hemele, Hlaváček, Petráš, Jokl nebo Vízek. A tak jsem snil o tom, že právě oni by někdy oblékli naše rudé triko. To ovšem tenkrát nebylo tak lehké jako dnes. Však se taky žádný z těchto mých snů nesplnil. Musel jsem si zvyknout na to, že Sparta neměla ani nejlepší střelce, ani nejvíc bodů a že hezčí fotbal často hrála úplně jiná mužstva. Nikdy jsem si ale nezvyknul na primitivní sprostárny, jaké na tribunách vyřvávali nejhorší ze spartanských fandů. V největším zoufalství jsem si někdy říkal: Kdyby ty nadávky alespoň obměňovali! Nakonec jsem kvůli tomu přestal na fotbal chodit. A přitom to mám na spartanský stadión pět minut.

Československý

rekord v prodejnosti desek dlouho držela svou nahrávkou Šlitrovy a Suchého písničky *Včera neděle byla* zpěvačka Semaforu Pavlína Filipovská. Přesto Pavlína neměla o svém hlasu velké mínění a neurazila se, když jsem něco v tom smyslu psal i já. Ale pochopitelně jsem byl radši, když jsem ji za něco mohl s chutí pochválit. Nejvíc vzpomínám na písničku *Čínský drak*, kterou pro ni napsal skladatel Láďa Štaidl. Tehdy mu bylo teprve dvacet a nápady z něho jen létaly. A protože jeho starší bratr Jiří už byl slavným textařem, a tudíž byl na roztrhání, začal Láďa spolupracovat s Rostou Černým. Jejich *Čínského draka* jsem nejdřív slyšel u Láďova klavíru a hned jsem si ho zapamatoval. Později měli Láďa s Rostou i takový hit jako třeba *Trezor* s Karlem Gottom. Mně ale dodnes připadá, že *Čínský drak* má v sobě pohádkovou barvitost a tajemství. I když se mi nejvíc líbil jen tak u klavíru.

S málokým si tak pěkně popovídám jako s Markem Ebenem. On v soukromí není tak dokonale ušlechtilý, úsporný a výstižný; spíš radostně řečný. Kdyby se ty naše hovory nahrávaly, moc moudrosti by z toho nevzešlo. A to ani nemluvím o tom, kdybych měl platit naše telefonáty. Naštěstí většinou volá Marek. Nevýhoda je, že nemůžeme telefonovat všichni tři najednou; myslím tedy i s jeho ženou Markétou. Ona má ohromný smysl pro humor. Vůbec nejlíp ironizuje sebe a Marka. Rozumím si s ní i v bílém vínu. Pořád vzpomínám na nejednu číši, kterou jsme spolu vypili, když jsem zašel za Markem, aby schválil text rozhovoru pro hudební časopis. Marek je proslulý svým puntičkářstvím. Jednou dokonce celý rozhovor novináři vrátil. Nic takového se mi nestalo, Marek měl jedinou připomínku: abych z jeho řeči vyškrtnul slovo „sráděra“. Že prý by to některé lidi popudilo. Umlouval jsem ho, že v této podobě už to vlastně ani není vulgární, že to spíš Marka polidšťuje a že i Karel Čapek někdy... a kdesi cosi. Nakonec jsme se zeptali Markéty. Co doslova řekla, nemohu opakovat. Sblížilo mě to s ní tak, že jsme pak Marka skoro nepustili ke slovu. Popravdě dodávám, že Marek se vína téměř nedotknul. Přišel jsem asi v pět, odcházel jsem po půlnoci. Od té doby mám právo na uvítanou prohrábnout Markétiny tmavé vlasy. Jsou tak husté, že když jí je Marek splachuje, šampon se mezi ně dostává jen těžko.

Radost z diáře

může být pro mnohé z vás nepochopitelná, ale pro mě je diář nejpoužívanější ze všeho čtení, které má hřbet. A nejradši mám z diářů takzvané plánovací; úzké, tenké, vysoké – co stránka, to měsíc. Na každý den jenom jeden řádek. Člověka to nutí psát si tam malým písmem jen dvě tři povinnosti, ty nejdůležitější. Čili klubové pořady, natáčení v rozhlasu a televizi, divadlo nebo kino. Když mám už v září skoro všechny všední dny až do nového roku obsazené, jsem spokojený. Někdo na mou práci čeká. Z toho je mi tak hezky, skoro jako bych ji už udělal. Ukaž mi svůj diář a já ti povím, jak jsi užitečný. Diář si kupuju, jak to jde nejdřív. Je to takový malý obřad. Mé oblíbené letenské papírnictví mívá diáře už s půlročním předstihem. To mě baví nejvíc: mít vedle letošního i diář na příští rok. Nejradši mám modrý a černý. Jako právě teď.

Světová válka

byla hrozná. Ale když je člověk ještě dítě, bere to jinak. Bombardování Prahy pro mě začalo jako scéna z grotesky: obědvali jsme moje oblíbené nudle s mákem a najednou jsem měl talíř plný střepů z rozbitého okna. Pak jsme se šli podívat vedle do Kanálské ulice. Spadl tam celý dům, zrovna ten, kde bydlel nějaký německý soudce. Ještě dlouho pak všude poletovaly ohořelé červené formuláře. O dva bloky dál to odnesl dům velkouzenáře Macešky, zbyla jen záchodová zeď. Po Vinohradech se pak říkalo, že sotva pan Maceška za sebou spláchnul, spadnul celý barák. Všechna dětská legrace skončila při prvním návratu do školy. Řekli nám, že náš spolužák Mužík zahynul v zasaženém činžáku v Blanické ulici. V tom novém, který pak postavili na stejném místě, bydlel Zdeněk Borovec. Jednou jsem byl u něj na návštěvě a váhal jsem, jestli mám ten válečný příběh vyprávět. K té whisky, kterou mi slavný textař nabídl, se to nehodilo.